

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

نقش ایرانداک در علم‌سنجی و تحلیل اطلاعات

۲	مقدمه
۳	سامانه‌های اطلاعاتی
۱۰	طرح‌های پژوهشی
۲۰	کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی
۲۱	سخنرانی‌ها و نشست‌ها
۲۶	کتاب‌ها

پاییز ۱۳۹۸

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در پنج دهه گذشته در ثبت و تحلیل اطلاعات علمی ایرانیان و پیشبرد مباحث علمی حوزه علم سنجی نقش‌های گوناگونی را اجرایی کرده است. راه‌اندازی سامانه گنج (پایگاه اطلاعات علمی ایران)، طراحی «داشبورد همانندجو» برای بازنمایی اطلاعات تحلیلی سازمانی، «پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)»، «پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص)» برای تحلیل اطلاعات علمی و پژوهشی کشور و «پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (دا)» برای بررسی وضعیت علمی دانشگاه‌ها، پژوهشگران و انتشارات علمی و پژوهشی آنها کاربرد دارد. نگاهی به پیشینه فعالیت‌های ایرانداک نشان می‌دهد ایرانداک از آغاز راه‌اندازی در کار گردآوری و تحلیل اطلاعات علمی و پژوهشی با تهیه کتابشناسی‌ها، راهنماها و چکیده‌نامه‌ها زیربنای مهمی برای بررسی فعالیت‌های علمی در موسسه‌های آموزشی و پژوهشی کشور فراهم کرده است. برخی از مهم‌ترین فعالیت‌هایی که ایرانداک در این زمینه انجام داده در ادامه می‌آید.

- ✓ ۱۳۶۰-۱۳۴۵. کتابشناسی آثار ترجمه شده به زبان فارسی در ایران.
- ✓ ۱۳۶۵-۱۳۴۹. کتابشناسی اعتیاد؛ تکنولوژی سنتی ایران (خاتم کاری، قلم‌زنی، ملیله‌دوزی، منبت کاری، مینا کاری، نقره کاری، سرامیک‌سازی، سفالگری، کاشی‌سازی)؛ جامعه‌شناسی؛ جغرافیا؛ رودکی؛ روند پژوهش در ایران؛ علوم زیستی؛ فرهنگ‌های دوزبانه و چندزبانه فارسی؛ کتابشناسی‌ها؛ کتاب و کتابداری در ایران به زبان انگلیسی؛ شیمی؛ علوم؛ کشاورزی).
- ✓ ۱۳۵۳. چکیده مقاله‌های مجله‌های ایران.
- ✓ ۱۳۵۳. فهرست پایان‌نامه‌های علوم اجتماعی.
- ✓ ۱۳۵۴. فهرست پایان‌نامه‌های پزشکی و داروسازی.
- ✓ ۱۳۵۶. راهنمای استفاده از مراجع، مراجع زیست‌شناسی: باپولوجیکال ابستراکتزوبایو ریسرچ ایندکس.
- ✓ ۱۳۵۷. راهنمای گردآوری و آماده‌سازی مدارک در مرکز مدارک علمی.
- ✓ ۱۳۵۹. سیاست اطلاعاتی در خدمت رشد و توسعه، وظایف و مسئولیت‌های ملی و بین‌المللی.
- ✓ ۱۳۶۰-۱۳۶۲. راهنمای انتشارات سازمان‌های دولتی ایران.
- ✓ ۱۳۶۰. راهنمای واحدهای تولید کننده اطلاعات در ایران.
- ✓ ۱۳۶۶-۱۳۶۲. فهرست پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان ایرانی خارج از کشور ۱۳۶۵-۱۲۹۲.

سامانه‌های اطلاعاتی

ایرانداک برای علم‌سنجی و تحلیل اطلاعات علمی و پژوهشی سامانه‌های گوناگونی را فراهم آورده است. برخی از این سامانه‌ها همچون «سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد» به‌عنوان سامانه‌های ثبتی و برخی دیگر همچون «پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)» برای تحلیل اطلاعات علمی و پژوهشی کشور درست شده‌اند.

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، دستاورد کاربرد فناوری اطلاعات در خدمات مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایران است. پیشینه این بخش از خدمات ایرانداک به دهه چهل خورشیدی بازمی‌گردد که کار گردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه اسناد علمی و فناوری در مرکز اسناد علمی آغاز شد. بیشترین داده‌های روزآمد گنج از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و پیشنهادها، ولی قلمرو آن گسترده است و طرح‌های پژوهشی، گزارش‌های دولتی، و مقاله‌های علمی را نیز در بر دارد. کار پایگاه اطلاعات علمی ایران، نخستین بار در سال ۱۳۷۰ در رایانه‌های «مین فریم» و محیط نرم‌افزار «سی‌دی‌اس‌آی‌اس‌آی‌اس» شروع شد. در سال ۱۳۷۳ این پایگاه با فناوری «دایال‌آپ» در شبکه‌ای با نام «صبا» از دور در دسترس کاربران قرار گرفت. سال ۱۳۷۸ بود که اینترنت به ایرانداک وارد شد و دسترسی به گنج نیز در نشانی ganj.irandoc.ac.ir در وب فراهم شد. آخرین ویرایش گنج در آذر ۱۳۹۵ رونمایی گردید. این پایگاه با صدها هزار پیشینه از بزرگ‌ترین گنجینه‌های علمی کشور و هم‌اکنون مرجع بسیاری از پژوهشگران ایران و جهان است. روزانه بیش از ده هزار کاربر، ده‌ها هزار جست‌وجو در آن انجام می‌دهند. این سامانه بنیان سامانه‌های دیگری در ایرانداک همچون سامانه همانندجو، سامانه پیشینه پژوهش، و برخی از داشبوردهای رصدخانه پژوهش و فناوری نیز هست. با تحلیل اطلاعات گردآوری شده در این سامانه می‌توان شناختی مناسب از وضعیت فعالیت علمی و پژوهشی دانشجویان، اعضای هیئت علمی مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی و پژوهشگران به‌دست آورد.

The screenshot shows the homepage of the Ganj.irandoc.ac.ir website. The header includes the logo of the National Library and Archives of Iran and the text 'پایگاه اطلاعات علمی ایران'. Below the header is a navigation bar with links such as 'صفحه نخست', 'درباره', 'آمار', 'پرسا در جهان', 'پرسش‌های همیشگی', 'راهنما', 'مسئولیت محتوا', 'تماس با ما', and 'نام‌نویسی / ورود'. The main content area features a search bar with the text 'برای جست‌وجو، واژه یا عبارتی بنویسید...' and a button labeled 'جست‌وجو'. Below the search bar is a section titled 'جست‌وجوی پیشرفته' with a magnifying glass icon. The page displays three columns of research topics, each with a 'پر بازدید' (Most Viewed) label. The first column lists topics like 'مدیریت' (8212), 'مهندسی عمران' (6713), 'مهندسی مکانیک' (5425), 'ریاضیات' (5138), 'مهندسی برق و الکترونیک' (5089), 'کشاورزی، غنای و میان رشته ای' (4986), and 'معارف اسلامی' (4466). The second column lists topics like 'ایران (مدیریت بحران)' (3146), 'تانوخره (فیزیک)' (2152), 'بورس اوراق بهادار تهران' (1950), 'تهران (شهر)' (1067), 'شبکه عصبی (فلسه و مهندسی)' (1489), 'ارزانی عملکرد (مدیریت بحران)' (1733), and 'مطالعه تطبیقی (ازغای بهداشت)' (1189). The third column lists topics like 'ایوانفصل قراغانی' (198), 'غلامرضا بخشی خانیکی' (174), 'علی ربیعی' (170), 'عادل آذر' (164), 'علی رستمی' (159), 'احمد برجعلی' (154), and 'رها رسولی' (153).

پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص)

پایگاه وب «شاخص» تلاش دارد دسترسی، گزینش و کاربرد شاخص‌های جهانی برای سیاست‌گذاران و پژوهشگران فراهم سازد. بنابراین این پایگاه، با دسترسی به این شاخص‌ها از یک درگاه واحد با توان سازمان‌دهی و جست‌وجوی برخط در میان آن‌ها می‌تواند کار کاربران را آسان سازد. این پایگاه وبی، با ارائه منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص)، تصویری کلی از سازمان‌های ملی و جهانی ارائه می‌کند که در آن شاخص‌های ارزیابی و طبقه‌بندی موضوعی آن‌ها و منابع کلیدی اطلاعات آمده است. این پایگاه وب، منابع اطلاعات داخلی شاخص‌ها را مانند کتاب، مقاله، پایان‌نامه، رساله، گزارش دولتی، سند ملی، و طرح‌های پژوهشی معرفی می‌کند. معاونان پژوهشی و آموزشی در مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی جزو یکی از گروه‌های کاربران این پایگاه محسوب می‌شوند. این گروه وظیفه دارند با رویکردهای علم‌سنجی، وضعیت علمی مؤسسه‌ها را پایش و ارزیابی کنند.

The screenshot displays the 'Index' website interface. The header includes the site logo and navigation menu. The main content area is divided into three columns:

- شاخص‌ها (Indices):**
 - دارندگان دکتری بر اساس فعالیت اقتصادی، (به صورت درصدی از همه دارندگان دکتری شاغل)
 - نسبت هزینه کرد اعتبارات تحقیقاتی در اولویت‌های علم و فناوری به کل اعتبارات تحقیقاتی کشور
 - نسبت اختراعات ثبت شده در خانواده سه گانه ثبت اختراعات به فارغ‌التحصیلان دانشگاهی
 - سازمان‌های نوآور در محصول و/یا فرایند
- منابع اطلاعات (Information Sources):**
 - اندازه‌گیری تولیدات علمی و فناوری و طراحی مدلی برای بودجه‌ریزی دستگاه‌های پژوهشی و فناوری بر مبنای قیمت تمام شده خروجی‌های علم و فناوری (مقاله میانی)
 - اولویت‌بندی معیارهای ارزیابی طرح‌های کلان ملی علمی و فناوری: مطالعه موردی شورای عالی علوم، تحقیقات، و فناوری (نسخه ریومنی)
 - محاسبه شاخص‌های کلان تحقیقاتی در مورد ایران و مقایسه آن با سایر کشورها (نسخه ریومنی)
 - بررسی مدل‌های سیستم مدیریت نوآوری جهت ارتقای شاخص‌های نوآوری و افزایش توان تولید فناوری (مقاله میانی)
- نهاده‌ها (Institutions):**
 - شورای عالی علوم، تحقیقات، و فناوری
 - موسسه پژوهشی و برنامه‌ریزی آموزش عالی
 - سازمان سنجش و آموزش کشور
 - جهادشنگاهی
 - وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی

سامانه مصورسازی پژوهش (مپ)

سامانه مصورسازی پژوهش (مپ) نخستین ابزار کاوش مکان‌محور پژوهش‌های کشور در زمینه پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها است. این سامانه با بهره‌گیری از فناوری‌های مبتنی بر پردازش متن، به پژوهش‌های انجام شده در حوزه‌های گوناگون برچسب مکان تولید دانش (مبدا) و مصرف دانش (مقصد) می‌زند. مکان تولید دانش جایی است که پژوهش در آن انجام شده و مکان مصرف دانش، جایی را نشان می‌دهد که پژوهش با آن پیوند دارد. سپس اطلاعات به دست آمده، به همراه ویژگی‌های اثر در یک موتور جست‌وجو نمایه می‌شود. در گام بعدی و با کاربرد سیستم‌های اطلاعات مکانی وب مبنا، توزیع مکانی نتایج بازیابی شده از جست‌وجوی کاربر، در یک نقشه گرمایی روی نقشه ایران مصورسازی می‌شوند. در واقع، «مپ» بستری را برای بازنمایی مکانی پژوهش‌های انجام شده در کشور بر اساس یک نگرش و تصویر کلان مهیا می‌سازد که برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران در حوزه علم و فناوری و نیز پژوهشگران سودمند است.

پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)

نما، کانونی برای گزارش درست و روزآمد جایگاه کشور در شاخص‌های کلیدی جهانی علم، فناوری، و نوآوری است و امتیاز و رتبه ایران را در ابعاد گوناگون آنها در هفت گروه جایگاه پژوهشگران؛ جایگاه نشریه‌های علمی؛ جایگاه مؤسسه‌ها در نظام‌های فراگیر رتبه‌بندی؛ جایگاه مؤسسه‌ها در نظام‌های رتبه‌بندی وبگاه‌ها؛ جایگاه ایران در نمایه‌های استنادی؛ و جایگاه ایران در رتبه‌بندی‌های علم، فناوری، و نوآوری گزارش می‌کند. در این پایگاه وب مدیران، سیاست‌گذاران، و پژوهشگران می‌توانند به گزارش نزدیک به ۹۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آنها در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و پژوهش بهره‌برند. کاربران این پایگاه نیز همچون پایگاه وب شاخص، معاونان پژوهشی و آموزشی در مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی هستند و می‌توانند وضعیت علمی مؤسسه‌ها را پایش و ارزیابی کنند.

رصدخانه پژوهش و فناوری

رصدخانه پژوهش و فناوری، نخستین کانون برخط برای کمک به سیاست‌گذاران علم، پژوهش، و فناوری کشور در ارتباط با انجام فعالیت‌های موثر و مهمی چون: مقایسه، گزارش‌گیری، و پی‌گیری روند تغییرات اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناورانه است. این رصدخانه با بهره‌گیری از اطلاعات غنی و وسیع پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) به بررسی و تحلیل پژوهش‌ها و فعالیت‌های علمی می‌پردازد. رصدخانه دارای داشبوردهای گوناگونی است که هر یک، بخشی از این اطلاعات و کنش‌های پژوهشگران کشور را بازنمایی می‌کند. از جمله ابزارهای سودمندی آن عبارتند از: داشبورد پارسا شامل اطلاعات پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها؛ تحصیلات تکمیلی؛ داشبورد طرح‌های پژوهشی؛ داشبورد پارساگر: گزیده اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بر پایه گروه‌های آموزشی؛ داشبورد همانندجو: شامل یافته‌های همانندجویی در نوشتارهای علمی، به‌ویژه پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها.

رصدخانه پژوهش و فناوری، ابزاری مدیریتی و تصمیم‌یار برای سیاست‌گذاری علم، پژوهش، و فناوری کشور است. این ابزار امکان تحلیل، مقایسه، گزارش‌گیری، و پی‌گیری روند تغییرات اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناورانه را فراهم می‌کند. رصدخانه از گنجینه اطلاعاتی بهره می‌برد که ایرانداک در نزدیک به نیم قرن تاریخچه غنی خود بر پایه مأموریت گردآوری، سازمان‌دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور به دست آورده است. هر یک از داشبوردهای رصدخانه، بخشی از اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناورانه را بازنمایی می‌کند.

داشبورد پارساگر

گزیده اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بر پایه گروه‌های آموزشی

داشبورد پارسا (پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد)

اطلاعات پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها؛ تحصیلات تکمیلی

«پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)» آمار انتشارات ایران در زمینه‌های علوم پایه، فنی مهندسی، علوم انسانی، پزشکی، کشاورزی و دامپزشکی، و هنر در این نمایه‌نامه‌ها با ویژگی‌های گوناگون نشان می‌دهد. «دانش ایران» پایگاهی است که افزون بر ارائه آخرین نسخه الکترونیکی اطلاعات، به کاربران در جست‌وجو و یافتن اطلاعات در بخش‌های زیر کمک می‌کند: (۱) انتشارات علمی در گروه‌های تحصیلی؛ (۲) مشارکت علمی کشورها در جهان؛ (۳) شاخص‌های پایه و انتشارات علمی؛ (۴) نقش دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در انتشارات علمی؛ و (۵) آمار مقایسه‌ای. از داده‌های این پایگاه برای بررسی وضعیت علمی دانشگاه‌ها، پژوهشگران و انتشارات علمی و پژوهشی در بخش علم‌سنجی دانشگاه‌ها استفاده می‌شود.

دانش ایران
مشارکت ایرانیان در دانش جهان

تلفظ با ما ورود داده‌ها جست‌وجو نسخه پایانی

دانش ایران نسخه ۲۰۱۳

انتشارات علمی ایران در سال ۱۳۹۲ در تمامه‌های آ.اس.آی. نشان می‌دهد که در این سال ایران ۲۸۴۸۲۶ رکورد علمی ثبت‌شده در این تمامه‌ها داشته است که در هفت گروه تحصیلی و ۵۲۱ رشته تحصیلی بوده‌اند. در این میان، گروه فنی و مهندسی ۴/۳۴۷ درصد، گروه علوم پایه ۳/۳۱۱ درصد، گروه علوم پزشکی ۴/۲۵۵ درصد، گروه کشاورزی و دامپزشکی ۲/۸۸۱ درصد، گروه علوم انسانی ۲/۷۷۷ درصد، و گروه هنر ۲/۰۰۰ درصد از انتشارات علمی ایران را داشته‌اند که گروه علوم پایه رشته شیمی، در گروه علوم پزشکی رشته داروشناسی، در گروه فنی و مهندسی رشته مکانیک، در گروه کشاورزی و دامپزشکی رشته تکنولوژی و علوم غذایی، در گروه علوم انسانی رشته روانشناسی، و در گروه هنر رشته معماری در رده‌های نخست هر گروه بوده‌اند.

در یافت نسخه ۲۰۱۳

طرح‌های پژوهشی

یکی از رویکردهای کلیدی ایرانداک در بهبود و گسترش خدمات حوزه علم‌سنجی، انجام طرح‌های پژوهشی گوناگون در بازه‌های زمانی مختلف و از زمان تشکیل ایرانداک تاکنون بوده است. مشخصات طرح‌های پژوهشی انجام‌شده یا در حال انجام ایرانداک در این زمینه می‌تواند جایگاه این سازمان را در بهبود و گسترش خدمات حوزه علم‌سنجی و تحلیل اطلاعات نشان دهد.

گروه پژوهشی و اعضای هیئت علمی

در حال حاضر گروه پژوهشی «علم‌سنجی و تحلیل اطلاعات» پژوهشکده «علوم اطلاعات» ایرانداک با داشتن چهار عضو هیئت علمی پژوهش‌های مرتبط با بهبود و گسترش خدمات حوزه علم‌سنجی را انجام می‌دهد.

مهری صدیقی
دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زمین‌شناسی
از دانشگاه شهید بهشتی تهران
پژوهشکده علوم اطلاعات

دکتر رویا پورنقی
دانش‌آموخته دکتری تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی
از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران
پژوهشکده علوم اطلاعات

دکتر رضا رجبعلی بگلو
دانش آموخته دکتری تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی
از دانشگاه فردوسی مشهد
پژوهشکده علوم اطلاعات

دکتر فربرز درودی
دانش آموخته دکتری تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی
از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران
پژوهشکده علوم اطلاعات

عناوین طرح‌های پژوهشی

ارزیابی تاثیر پژوهش با رویکرد آلتمتریکس: (مطالعه موردی: منتخبی از تولیدات علمی ایران نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس)

این پژوهش با هدف اصلی بکارگیری شاخص‌های جایگزین (آلتمتریکس) به عنوان راه‌حلی برای بررسی اثرگذاری فعالیت‌های پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی انجام شده است. جامعه پژوهش عبارت است از مقاله‌های منتشر شده پژوهشگران ایرانی در حوزه‌های موضوعی علوم کامپیوتر و علوم اجتماعی که در بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ در پایگاه استنادی اسکوپوس نمایه شده‌اند و به دلیل دارا بودن شناساگر شی دیجیتالی (DOI)، امکان رصد فعالیت آلتمتریک آنها وجود دارد. مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی منتشرکننده مقالات پژوهشگران ایرانی در هر یک از دو حوزه موضوعی فوق به ترتیب عبارتند از: مندلی، تویتر و فیسبوک. با توجه به پایین بودن میزان ضریب همبستگی دو متغیر همکاری علمی پژوهشگران و میزان تاثیر تولیدات علمی، به نظر می‌رسد افزایش تعداد نویسندگان مقالات در دو حوزه موضوعی فوق، تاثیر قابل توجهی در نمره آلتمتریک این مقالات ندارد. نتایج آزمون همبستگی وجود رابطه آماری معنادار و ضعیفی را میان دو متغیر دسترسی آزاد مجلات و میزان تاثیر علمی مقالات

(نمره آلتمتریک) در حوزه علوم اجتماعی نشان می‌دهد؛ در حالی که در حوزه علوم کامپیوتر رابطه آماری معنی‌دار بین دو متغیر فوق مشاهده نشد. همچنین با توجه به وجود همبستگی بین دو متغیر کیفیت مجلات منتشرکننده مقالات و عملکرد آلتمتریک آنها در هر دو حوزه موضوعی مورد مطالعه می‌توان نتیجه گرفت مقالات منتشرشده در مجلات با شاخص‌های کیفیت بالاتر، دارای نمره آلتمتریک بیشتری بوده و از میزان حضور بیشتری در رسانه‌های اجتماعی برخوردار هستند.

بررسی میزان دانش و استفاده کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی وابسته به وزارت عتف و بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی شهر تهران از دگرسنجی

هدف از این پژوهش آگاهی از میزان آمادگی این کتابخانه‌ها برای ارائه این خدمات تازه است. در این راستا، برای دستیابی به اهداف پژوهش از روش پیمایشی بهره‌برداری شده است. جامعه آماری این پژوهش کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های وزارت عتف و بهداشت شهر تهران (شامل ۱۰۵ نفر) است. اطلاعات لازم با یک پرسشنامه محقق‌ساخته، دربردارنده سه بخش و ۲۰ گویه گردآوری شده است. یافته‌ها نشان داده که دانش و استفاده کتابداران برای پاسخگویی به درخواست کاربران کافی نیست و آمادگی این نهادها برای خدمت‌رسانی در زمینه دگرسنجه‌ها پایین است. همچنین، هیچ تفاوت معناداری میان دانش و استفاده کتابداران دو وزارت از ابزارهای دگرسنجی نیست. افزون بر این، بیش‌تر کتابداران نیازمند کارگاهی آموزشی برای یادگیری استفاده از سنجه‌های دگرسنجی هستند یافته‌های این پژوهش می‌تواند زنگ خطری برای کتابخانه‌های دانشگاهی باشد تا سریع‌تر در زمینه کسب آگاهی و مهارت‌آموزی ابزارها و روش‌های تازه اقدام کنند.

مصورسازی جغرافیایی نتایج جست‌وجو در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های موجود در پایگاه داده گنج پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

در این پژوهش سعی شده است تا با به کارگیری بسترهای نرم‌افزاری در دسترس به مصورسازی و تحلیل مکانی نتایج جست‌وجو در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های موجود در پایگاه داده گنج پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران پرداخته شود. بدین منظور در مرحله اول این طرح پژوهشی، با بهره‌گیری از اطلاعات جغرافیایی موجود، داده‌های مکانی مربوط به هر یک از اسناد علمی مدنظر استخراج شده است. در این راستا از روش تطبیق دقیق نام استان‌ها، شهرستان‌ها و شهرها با مشخصات هر اثر، به عنوان ملاکی برای تعیین موقعیت جغرافیایی آن اثر استفاده شده است. در ادامه یک نمونه اولیه برای

مصورسازی اطلاعات مکانی توسعه داده شده است. در مرحله دوم این طرح پژوهشی، با استفاده از چند نمونه موردی به بررسی و تحلیل جغرافیایی نتایج حاصل از جستجو در آثار علمی پرداخته شده است. در نهایت در مرحله پایانی این طرح، نمونه اولیه به صورت آزمایشی بر روی سرویس دهنده آزمایشی نصب و راه اندازی شده است.

بررسی و پیشنهاد شاخص های تأثیر پژوهش در ایران

این پژوهش با هدف شناسایی شاخص های تأثیر پژوهش در ایران به انجام رسیده است. روش این پژوهش مرور سیستماتیک بوده که بر اساس رویکرد هشت مرحله ای کوکران شامل: انتخاب موضوع؛ معیارهای ورود و خروج؛ تعیین استراتژی جستجو؛ تعیین مکان مطالعه؛ انتخاب مطالعات؛ ارزیابی کیفیت؛ استخراج داده ها؛ و تحلیل و ارائه نتایج، انجام شده است. نتیجه مطالعه تمام متن مقالات وارد شده در پژوهش، منجر به شناسایی جمعاً ۱۲۳ شاخص در سه سطح، و یازده بعد گوناگون شده است: آکادمیک، آلت متریکس، بهداشت، اقتصاد، کسب و کار، امنیت و دفاع، اجتماع، فرهنگ، محیط زیست، سیاست گذاری، و خدمات. از این میان بیشترین تأکید پژوهش ها بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی و کمترین تأکید بر ابعاد خدمات، و امنیت و دفاع بوده است.

بررسی روند پژوهش در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات در ایران

در این پژوهش ابتدا با استفاده از روش قیاسی و طرح تدریجی (دسته بندی هنگام مطالعه)، و نظر متخصصان چارچوبی برای تحلیل و بازنمایی اطلاعات پایان نامه ها، رساله ها و مقاله های حوزه فناوری اطلاعات ارائه و پس از آن روند و وضع موجود پژوهش در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات در بافت ایران، بر پایه این چارچوب بررسی و تحلیل شده است.

بررسی کاربرد شبکه های اجتماعی علمی در ارزیابی اثربخشی پژوهش ها (مطالعه موردی: تحقیقات حوزه علم سنجی)

این مطالعه با هدف بررسی نقش شبکه های اجتماعی علمی در ارزیابی میزان تأثیر پژوهش های حوزه علم سنجی، در صدد پرداختن به این مسئله است که آیا شبکه های اجتماعی علمی و شاخص های آن می توانند جایگزین یا مکمل نمایه های استنادی برای ارزیابی اثربخشی پژوهش ها باشند؟ این پژوهش از

نوع کاربردی است و با استفاده از روش آلتمتریک (سنجش‌های مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی) انجام شده است. در مجموع یافته‌های این پژوهش نشان داده که برخی شبکه‌های اجتماعی و شاخص‌های آنها می‌توانند همانند استانداردها بازنمونی از اثرگذاری مقالات علمی باشند. با این حال، با توجه به قوی نبودن ضرایب همبستگی، جایگزینی این دو دسته شاخص توصیه نمی‌شود، بلکه می‌توان از شاخص‌های آلتمتریکس به عنوان مکمل شاخص‌های علم‌سنجی در ارزیابی پژوهش و محاسبه اثرگذاری علمی بهره برد.

طراحی و ساخت پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری

هدف این تحقیق طراحی و ساخت پایگاه وبی برای منابع اطلاعات شاخص‌های ارزیابی و پایش علم، فناوری و نوآوری است. در این راستا، کلیه شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری موجود در منابع معتبر داخلی و خارجی شناسایی و به صورت موضوعی دسته‌بندی شده و در پایگاه داده دو زبانه‌ای با امکان روزآوری و جستجو و بازنمایی و پیوند به منابع داخلی و خارجی بارگذاری شده است. همچنین در پایگاه وبی که طراحی شده کلیه منابع اطلاعات منتشر شده در داخل کشور در زمینه پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری، و همچنین سازمان‌های فعال در پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری کشور معرفی شده‌اند.

فراپژوهش طرح‌های پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

این پژوهش با استفاده از فراپژوهش (بررسی روایتی و توصیفی) و تکنیک‌های مرتبط به آن، الگویی از روند موضوعی پژوهش در طرح‌های پژوهشی ایرانداک از آغاز تا پایان سال ۱۳۹۳ فراهم آورده و پیکره کلی پژوهش در ایرانداک و نیز ویژگی‌های در دسترس این طرح‌های پژوهشی را آشکار ساخته است.

ترسیم و تحلیل نقشه علمی محققان ایرانی در منتخبی از حوزه‌های مرتبط با علوم و فناوری اطلاعات با استفاده از شاخص‌های علم‌سنجی و تحلیل شبکه اجتماعی

این پژوهش با هدف ترسیم و تحلیل نقشه علمی محققان ایرانی در سه حوزه مرتبط با فعالیت‌های پژوهشگاه (یعنی: فناوری اطلاعات، مدیریت، علم اطلاعات و دانش‌شناسی) و با استفاده از روش‌های

علم‌سنجی و تحلیل شبکه انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نشان داده در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی موضوعاتی نظیر استناد علم‌سنجی و همکاری علمی، اینترنت و دسترسی آزاد، در حوزه مدیریت موضوعاتی همچون راهکارهایی برای حل مسئله زمان‌بندی در سیستم‌های ساخت و تولید مدیریت و انتخاب تأمین‌کنندگان، مسئله تعادل در فضاها، برداری و مدل شبکه‌ای PERT و در حوزه فناوری اطلاعات موضوعاتی از قبیل کاربرد فناوری اطلاعات در کتابخانه‌های آکادمیک، به‌کارگیری منابع دیجیتال در کتابخانه‌ها، بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر عملکرد شرکت‌ها و پلاتفرم مشترک و یکپارچه برای پشتیبانی از سیستم تولید توزیع شده از مسائل مهم و مطرح این حوزه‌ها هستند.

بررسی و تدوین دانش ایران در جهان سال ۲۰۱۳

این پژوهش به بررسی میزان مشارکت ایرانیان در تولید علم در زمینه‌های علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم پزشکی، کشاورزی و دامپزشکی، علوم انسانی و هنر در پایگاه آی.اس.آی. می‌پردازد. آنچه در این طرح مورد سنجش قرار می‌گیرد وضعیت تولید علم ایران به تفکیک نوع مدرک، گروه و رشته تحصیلی؛ نقش دانشگاه‌ها و موسسات در تولید علم ایران به تفکیک گروه و رشته تحصیلی؛ نقش اعضای هیئت‌علمی در تولید علم ایران به تفکیک گروه و رشته تحصیلی؛ نقش دانشجویان و دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی در تولید علمی ایران، وضعیت استناد، نسبت شمار استناد به تولید علم و مراجع در تولید علمی ایران به تفکیک گروه و رشته تحصیلی؛ مقایسه تولید علمی کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته، سهم ایران و هر یک از کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته از تولید علم جهان؛ مقایسه شاخص‌های پایه و تولید علمی شامل جمعیت، GDP و نیروی انسانی تحقیق و توسعه است.

پیشنهادیه انجام پروژه "طرح کلان رصد شاخص‌ها و اولویت‌های علم و فناوری در ایران"

این طرح با جمع و یکپارچه‌سازی توانمندی‌ها و پیشنهادات موجود در رابطه با رصد، مطالعه انتظارات و نیازمندی‌های حوزه علم و فناوری تدوین شده است. هدف از انجام این پژوهش کاربردی، رصد وضعیت شاخص‌ها و اولویت‌های علم و فناوری تعیین شده در نقشه جامع علمی کشور در چارچوب سامانه ملی سمات و به صورت یکپارچه با سایر داده‌های نظام علم و فناوری کشور است.

این پژوهش درصدد است با استفاده از روش هم‌واژگانی به این مسئله که دانش اطلاع‌سنجی از چه زیرحوزه‌های موضوعی تشکیل شده است و ارتباط این زیرحوزه‌ها با یکدیگر چگونه است؟ پاسخ داده و بدین ترتیب کاربرد این روش و میزان کارآیی آن را در شناسایی و تعیین اولویت‌های پژوهشی گروه اطلاع‌سنجی بررسی نماید. براساس نقشه‌های حاصل از تحلیل مدارک مورد مطالعه، مفاهیمی از قبیل علم اطلاعات، کتابخانه، تحلیل کتاب‌سنجی نوآوری و متن‌کاوی از جمله پرکاربردترین موضوعات در حوزه اطلاع‌سنجی در سطح بین‌المللی به‌شمار می‌روند. ترسیم نقشه‌های هم‌واژگانی در مقاطع زمانی مختلف مورد بررسی، تغییرات و پایداری‌هایی را در مفاهیم و واژه‌های مرتبط با حوزه اطلاع‌سنجی نشان می‌دهد. برخی از واژه‌ها نظیر "تحلیل کتاب‌سنجی" در تمامی سال‌های مورد مطالعه حضور دارند در حالی که برخی دیگر در طول زمان ناپدید می‌شوند. مفاهیم جدید به عنوان بازترکیبی از واژه‌های موجود و در تعامل با تحولات و فناوری‌های جدی پدید می‌آیند. در پایان مدل تکمیلی فرایند انجام این طرح که می‌تواند برای سایر حوزه‌های موضوعی نیز قابل استفاده باشد، ارائه شده است.

تحلیل روابط و الگوهای میان رشته‌ای در منتخبی از حوزه‌های اولویت‌دار علم و فناوری بر اساس داده‌های پایگاه اطلاعاتی وب آوساینس

هدف از این پژوهش بررسی روابط و الگوهای میان رشته‌ای در منتخبی از حوزه‌های علمی شامل نانو تکنولوژی، بیوفیزیک، فیزیک هسته‌ای، جامعه‌شناسی، و ارتباطات بر اساس تولیدات علمی محققین ایرانی در پایگاه اطلاعاتی وب آوساینس نمایه شده است. در مجموع نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد کاربرد تنها یک روش کتاب‌شناختی نمی‌تواند تمامی جنبه‌های میان‌رشتگی یک حوزه علمی را مشخص نماید و استفاده همزمان از روش‌های مختلف تحلیل استنادی، تحلیل هم‌تالیفی و زوج‌های کتاب‌شناختی برای مطالعه مبادله اطلاعات بین رشته‌ها ضروری به نظر می‌رسد. با ترسیم نقشه روابط میان‌رشته‌ای در حوزه نانو تکنولوژی مشخص شد این روش ابزار منحصر به فردی در کشف الگوهای ساختاری حوزه‌های پژوهشی محسوب می‌شود و می‌تواند اطلاعات مفیدی درباره پیوستگی و وابستگی متقابل میان حوزه‌ها را نشان دهد.

هدف اصلی این پژوهش بررسی وضعیت موجود و تعیین الگوی پراکندگی جغرافیایی ثروت علمی در استان‌های مختلف ایران است. این تحقیق در سه فاز اجرا و تکمیل شده است. در فاز اول طرح ضمن مرور پیشینه علمی موجود در خصوص علم‌سنجی و سرمایه علمی و با انجام یک مطالعه پایلوت بر روی پنج استان، مفهوم ثروت علمی تبیین و شاخص‌های تعیین‌کننده آن استخراج شد. فاز دوم پژوهش به مطالعه پراکندگی ثروت علمی در مناطق مختلف ایران پرداخته است. سی و یک استان کشور بر اساس شاخص‌ها و الگوهای استخراج شده در مرحله اول و برای تعیین دو معیار کلی مشارکت در تولید علم و بهره‌مندی از دستاوردهای علمی کشور مطالعه شدند. نتایج نشان داد که ۷۰ درصد ثروت علمی کشور مربوط به ۲۰ درصد استان‌های ایران است که البته سهم استان تهران در ثروت علمی کشور با در نظر گرفتن تمامی معیارهاست. سومین فاز این پژوهش عبارت است از طراحی مدل مفهومی یک پایگاه اطلاعات مکانی به منظور نمایش تصویری ثروت علمی نواحی مختلف ایران بر روی نقشه‌های تعاملی. نتایج تحقیق می‌تواند منجر به ایجاد شاخص‌هایی برای سنجش پایداری و توزیع ثروت علمی در کشور شود.

تدوین روش‌شناسی تحلیل اطلاعات علمی شیمی (علوم پایه) و ترسیم نقشه علمی شیمی در ایران بر اساس آن (با بررسی پایگاه اطلاعاتی گنج)

در این پژوهش ابتدا الگویی جهت تحلیل اطلاعات علمی پایان‌نامه‌های شیمی (علوم پایه) ارائه شده و سپس با استفاده از این الگو به تحلیل پایان‌نامه‌های شیمی موجود در پایگاه اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک دهه اخیر پرداخته شده است. با استفاده از منابع معتبر شیمی در سطح کارشناسی و تحصیلات تکمیلی و نیز اصطلاح‌نامه شیمی و با تایید نظر متخصصان در هریک از گرایش‌های چهارگانه شیمی علوم پایه (شیمی فیزیک، شیمی آلی، شیمی معدنی، و شیمی تجزیه) به تهیه نقشه علم شیمی پرداخته شده است. در حقیقت تحلیل اطلاعات علمی شیمی، بدون در اختیار داشتن الگوی مدونی از علم شیمی بسیار مشکل خواهد بود. جست‌وجوی فراوان برای یافتن چنین الگویی بی‌نتیجه بود، لذا این الگوی مدونی از علم شیمی (علوم پایه) است که برای اولین بار به این صورت ارائه می‌شود، و علاوه بر استفاده در تحلیل اطلاعات علمی، قابلیت استفاده آموزشی هم خواهد داشت و البته با کمک متخصصان می‌توان به بسط و غنای علمی آن افزود.

مطالعه روند پژوهش در حوزه مدیریت دانش در ده سال اخیر و ترسیم ساختاری از آن

این پژوهش با استفاده از روش‌های علم‌سنجی و کتاب‌سنجی در صدد پرداختن به این مسئله است که مجموعه تولیدات علمی در حوزه مدیریت دانش در سطح بین‌المللی و در ایران در ده سال اخیر چه رویکردی داشته و به چه حوزه‌هایی پرداخته‌اند؟ یافته‌های پژوهش نشان داد مقدار متوسط نرخ رشد سالانه انتشارات حوزه مدیریت دانش در طی سال‌های مورد بررسی در پایگاه وب‌آوساینس، ۹/۱۰ درصد و برای پایگاه‌های داخلی ۷۶/۴۱ درصد می‌باشد. در میان ۱۶۴ کشور تولید کننده مدارک این حوزه تولیدات علمی دانشمندان ایرانی با دارا بودن رتبه ۳۵ و تعداد ۲۲۱ مدرک ۴/۰ درصد کل تولیدات علمی فوق را تشکیل می‌دهد. به لحاظ موضوعی، بیشترین گرایش به برخی فناوری‌های اطلاعاتی پشتیبان به‌ویژه داده‌کاوی و نیز مفاهیم و جنبه‌های سازمانی و اجتماعی حوزه مدیریت دانش بوده است.

مطالعه روند پژوهش‌های علم‌سنجی در ایران

این پژوهش با استفاده از روش‌های علم‌سنجی و کتاب‌سنجی به بررسی متون مرتبط با حوزه علم‌سنجی که توسط ایرانیان به فارسی و یا به زبان انگلیسی تولید شده است، می‌پردازد. از این طریق ضمن تعیین ویژگی‌های پژوهش‌های علم‌سنجی ایرانیان، روند پژوهش‌های علم‌سنجی را نیز در ایران مشخص می‌کند. یافته‌های پژوهش نشان داد که بیشترین حجم پژوهش‌های علم‌سنجی از دو نوع سنجش برون‌داد علمی کشور (برون‌داد به ویژه مقالات یک یا چند دانشگاه، چند رشته و غیره) و تحلیل استنادی متون بوده است. در مجموع بررسی پژوهش‌های علم‌سنجی کشور نشان‌دهنده کمیت قابل توجه این آثار از یک سو، و از سوی دیگر عدم تنوع در استفاده از روش‌ها و موضوعات و عدم مسئله‌محور بودن این پژوهش‌ها و یا به عبارت دیگر کیفیت نازل‌تر این پژوهش‌ها (جز محدود مواردی) در مقایسه با پژوهش‌های بین‌المللی است.

بررسی رفتار استنادی فارغ‌التحصیلان دو گروه آموزشی علوم انسانی و فنی‌مهندسی بر اساس پایان‌نامه‌های موجود آنان در پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران (۱۳۸۰-۱۳۸۵)

این پژوهش با هدف تجزیه و تحلیل رفتارهای استنادی فارغ‌التحصیلان دو گروه آموزشی فنی‌مهندسی و علوم انسانی، سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۵، بر اساس مآخذ پایان‌نامه‌های موجود آنان در کتابخانه پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران انجام شده است. روش پژوهش پیمایشی بوده و با

به کارگیری روش تحلیل استنادی، منابع و مآخذ ۴۰۰ پایان نامه از هر دو گروه آموزشی که از طریق نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شده بودند، مورد بررسی قرار گرفته است. یافته ها نشان داده تعداد متوسط استنادها در هر پایان نامه علوم انسانی ۴۱/۵۷ و در پایان نامه های فنی مهندسی ۷۳/۳۲ است. بیش ترین میزان استناد در گروه فنی مهندسی مربوط به نشریه و در گروه علوم انسانی مربوط به کتاب، و کم ترین آنها در گروه فنی مهندسی اینترنت و در گروه علوم انسانی مقاله بوده است. بررسی نیم عمر منابع نیز بیانگر آن است که کم ترین نیم عمر در پایان نامه های علوم انسانی به اینترنت و در فنی مهندسی پایان نامه ها و بیش ترین آن کتاب (۱۳ سال و ۵ ماه در علوم انسانی و در فنی مهندسی ۱۲ سال و ۸ ماه) است.

تحلیل استنادی مقالات نشریه علوم اطلاع رسانی (۱۳۵۱-۱۳۸۱)

این پژوهش با استفاده از روش تحلیل استنادی به بررسی وضعیت استناد در مقالات نشریه علوم اطلاع رسانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران از آغاز نشر (۱۳۵۱) تا پایان سال ۱۳۸۱ (دوره هجدهم شماره های ۱ و ۲) پرداخته است. بالاترین نیم عمرها مربوط به گزارش با ۹ سال و ۷ ماه کتاب ۸ سال و ۴ ماه، طرح پژوهشی ۵ سال و ۴ ماه به دست آمده است. کمترین نیم عمرها به یادداشت شخصی با ۶ ماه و تقریرات درس و منابع الکترونیکی هریک با ۸ ماه تعلق دارد. نتایج نشان می دهد بر اساس تقسیم بندی پایگاه اطلاعاتی ایزا، موضوع سیستم های اطلاعاتی و کاربرد با ۷/۱۷ درصد بیشترین موضوعی است که استنادها را پوشش داده است.

تحلیل استنادی مآخذ پایان نامه های فارغ التحصیلان حوزه علوم زمین موجود در مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران

این پژوهش با هدف تجزیه و تحلیل استنادی مآخذ پایان نامه های فارغ التحصیلان حوزه علوم زمین موجود در مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران انجام گردیده است. بدین منظور از شیوه شناخته شده کتاب سنجی و روش توصیفی-تحلیلی استفاده شد. نتایج نشان داد بیشترین میزان استناد، به نشریات اختصاص دارد و پس از آن کتاب در مرتبه دوم قرار دارد. پایان نامه ها کم استنادترین منابع در حوزه مورد مطالعه می باشند. بررسی نیم عمر منابع اطلاعاتی بیانگر آن است که کمترین نیم عمر به خلاصه مقالات کنفرانس ها و بیشترین نیم عمر به نشریات تعلق دارد. میانگین نیم عمر کل منابع در این حوزه

۱۱/۱۰ سال است. در خاتمه نیز لیستی از نشریات پر استناد در حوزه علوم زمین ارائه گردیده که می‌تواند راهنمایی مناسب برای کتابخانه‌های تخصصی این حوزه باشد تا بر اساس آن در چهارچوب اعتبارات و بودجه خود نسبت به انتخاب مجلات مفید و پر استفاده این حوزه اقدام نمایند.

بررسی میزان مشارکت ایرانیان در پایگاه اطلاعاتی SCI (اس.سی.آی.) در زمینه علوم پایه طی سال‌های ۱۹۹۳-۱۹۹۷

این پژوهش با هدف سنجش میزان حضور ایرانیان در پایگاه اطلاعاتی SCI در زمینه علوم پایه طی سال‌های ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۷ اجرا شده است. تلاش گردیده در آن تصویری عینی از فعالیت‌های علمی SCI در سطح جهان، ایران، تعدادی از کشورها، و دانشگاه‌های کشور استخراج شده و وضعیت ایران در جهان و در مقایسه با دو گروه کشورهای در حال توسعه شامل ترکیه، پاکستان، چین، هند، عربستان سعودی، کره جنوبی، کویت، عراق، و کشورهای توسعه‌یافته شامل انگلستان فرانسه کانادا ژاپن آلمان مقایسه شده است.

کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی

یکی از پیش‌نیازهای کلیدی در کمک به گسترش خدمات حوزه علم سنجی، آموزش موارد مورد نیاز در این حوزه است. نیروی انسانی متخصص در زمینه علم سنجی نیازمند روزآمدسازی دانش و مهارت خویش هستند، از این رو، ایرانداک آموزش‌های گوناگونی را در حوزه علم سنجی و وب سنجی ارائه می‌دهد که شرکت در آنها برای همگان آزاد است. این آموزش‌ها تاکنون بارها برگزار شده‌اند که نام آنها در جدول زیر آمده است.

موضوع کارگاه	عناوین کارگاه
علم سنجی و وب سنجی	– تحلیل شبکه‌های اجتماعی و نرم‌افزارهای آن
	– وب سنجی و ارزیابی وبسایت‌ها
	– کاربرد علم سنجی در ارزیابی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها
	– ارتباطات علمی با فناوری‌های رایگان وب
	– ارتباطات علمی در فضای مجازی: شبکه‌های اجتماعی علمی و پروفایل‌های پژوهشی

سخنرانی‌ها و نشست‌ها

ایرانداک در راستای بهبود و گسترش فعالیت‌های حوزه علم‌سنجی، در میزگردها و سخنرانی‌های علمی به زمینه‌های گوناگون این حوزه می‌پردازد و کارشناسان و استادان را برای گفت و گوهای انتقادی در این زمینه گرد می‌آورد و دستاوردهای آنها را در اختیار همگان می‌گذارد.

سخنرانی علمی: زیبایی‌شناسی اطلاعات در بستر مصورسازی اطلاعات

اهمیت مصورسازی اطلاعات در انتقال دانش امری آشکار است. برای اثربخشی مصورسازی اطلاعات عوامل مختلفی نقش دارند. یکی از عناصر مهم در اثربخشی مصورسازی اطلاعات، کیفیت زیبایی‌شناختی درونی است. در نظر گرفتن زیبایی‌شناسی می‌تواند باعث ارتباط بهتر کاربر با سیستم برای رمزگشایی گردد. در این سخنرانی به مفهوم زیبایی‌شناسی اطلاعات و چگونگی ارتباط آن مصورسازی اطلاعات پرداخته شد.

سخنرانی علمی: مدل‌های جستجوی اطلاعات

سرعت سرسام‌آور تولید اطلاعات و ضرورت سامان‌دهی آن بشر را با چالش‌های جدیدی روبرو ساخته است. هر چه حجم اطلاعات بیشتر و مجراهای دسترسی به آنها متنوع‌تر می‌شود، امکان بازیابی اطلاعات دشوارتر و اطمینان از صحت و اعتبار آنها کمتر می‌شود. جست‌وجوی هر نوع اطلاعاتی در منابع الکترونیکی نیازمند فرایند جست‌وجو شامل: تشخیص مسئله، انتخاب پایگاه اطلاعاتی، تحلیل پرسش، فرمول‌بندی پرسش، اجرای جست‌وجو، ارزیابی نتایج جست‌وجو و تکرار برخی یا تمامی فرایند

جست و جو است.

سخنرانی علمی: تحلیل روند یک حوزه علمی با استفاده از اطلاعات کتابشناختی مقالات

در این سخنرانی به انواع روش‌های تحلیل روند و چالش‌های این حوزه پرداخته شده است. تحلیل روند یکی از روش‌های پیش‌بینی است، یک تلاش متداول برای جمع‌آوری اطلاعات و تلاش برای پیدا کردن یک یا چند الگو در آن اطلاعات است. هرچند که از تحلیل روند برای پیش‌بینی آینده استفاده می‌شود، در برخی موارد از آن برای تحلیل گذشته‌های غیر قطعی نیز استفاده می‌شود. در این سخنرانی به بیان انواع روش‌های تحلیل روند پرداخته و به بررسی چالش‌های این حوزه پرداخته شده است.

سخنرانی علمی: تاکتیک‌های جست‌وجو و هستی‌شناسی

کاربران به صورت مداوم پرسش جست‌وجوی قبلی خود را به امید بازیابی بهتر اصلاح می‌کنند (فرمول بندی مجدد یا اصلاح). بیتس (۱۹۹۰) اشاره می‌کند، گاهی کاربر ترجیح می‌دهد که فرایند جست‌وجو را تاحدی، مطابق با استراتژی‌ها و تاکتیک‌های مشخصی که بتواند به طور موثر در رابط کاربر حمایت شود، کنترل کند. در این پژوهش، به تاکتیک‌هایی که از سوی هستی‌شناسی‌ها حمایت می‌شوند، پرداخته و وضعیت کاربران گنج در استفاده از این تاکتیک‌ها به تصویر کشیده شده است.

سخنرانی علمی: پارسا پس از دو دهه: در جستجوی تاثیر

پیشنهاد راه‌اندازی پایگاه‌هایی برای گردآوری، سازماندهی، و دسترس‌پذیر ساختن پایان‌نامه‌ها و رساله‌های الکترونیکی (پارسا) در اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی طرح شده است و امروزه شمار این پایگاه‌ها در کشورهای گوناگون جهان فراوان است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که روند استناد به پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در سال‌های اخیر رشد چشم‌گیری داشته است. بررسی نمونه‌های انتخاب شده از پایگاه اسکوپوس نشان می‌دهد که می‌توان پایگاه‌های پارسا را یکی از عوامل این رشد دانست.

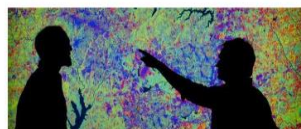
سخنرانی علمی: مصورسازی، فرایند شناختی و بازنمایی گرافیکی

دیدگان بشر می‌تواند نشانه‌های دیداری را به سرعت پردازش کند و از سوی دیگر فنون پیشرفته تحلیل اطلاعات، رایانه را به ابزار قدرتمندی برای مدیریت اطلاعات دیجیتال تبدیل کرده است. مصورسازی، پیوندی بین این دو نظام (دیدگان بشر و رایانه) ارائه می‌کند که به شناسایی الگوها و یافتن بینش از حجم بزرگی از اطلاعات کمک می‌کند. در این سخنرانی با نگاهی متفاوت به مفهوم مصورسازی از دو دیدگاه فرایند شناختی و فناوری اطلاعات پرداخته شد.

سخنرانی علمی: آمایش مکانی اطلاعات علمی و پژوهشی کشور: از ضرورت تا فرصت

آمایش مکانی اطلاعات علمی و پژوهشی در کشور از ضروریات توسعه نظام علمی و پژوهشی است. در این سخنرانی به ضرورت آمایش مکانی اطلاعات پرداخته شد. همچنین فرصت‌های پیش رو و فایده‌های آمایش مکانی اطلاعات علمی و پژوهشی برای سیاست‌گذاران و پژوهشگران در این زمینه تفسیر شد.

آمایش مکانی اطلاعات علمی و پژوهشی کشور از ضرورت تا فرصت

سخنران

دکتر رویا پورتنی

استادیار پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

پنلیست

دکتر علیرضا فراگوزلو

دانشیار آموزشگاه سازمان نقشه برداری کشور

سخنران ها پاسخ می‌دهند:

○ آمایش مکانی اطلاعات چه ضرورتی دارد؟

○ آمایش مکانی اطلاعات چه فرصتی را برای چه افرادی فراهم می‌کند؟

○ آمایش مکانی اطلاعات چه نایدهایی برای چه افرادی دارد؟

سه شنبه ۲۹ تیر ۱۳۹۵ ساعت ۱۴-۱۵
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداکت) - تالار سخن

سخنرانی علمی: سنجش و مصورسازی پراکندگی جغرافیایی ثروت علمی

سنجش و مصورسازی پراکندگی جغرافیایی ثروت علمی از موضوعات روز حوزه علم سنجی است. در این سخنرانی مفهوم ثروت علمی و شاخص‌های آن بیان شده است. همچنین به سنجش ثروت علمی و رتبه‌بندی مناطق جغرافیایی بر اساس آن، مصورسازی پراکندگی مکانی ثروت علمی بر روی نقشه‌های جغرافیایی تعاملی و مصورسازی روابط جغرافیایی در تولید و بهره‌گیری از ثروت علمی با نرم‌افزارهای ترسیم شبکه اجتماعی اشاره شده است.

سخنرانی علمی: تحلیل شبکه‌های اجتماعی مجازی و کاربرد آن در علم سنجی

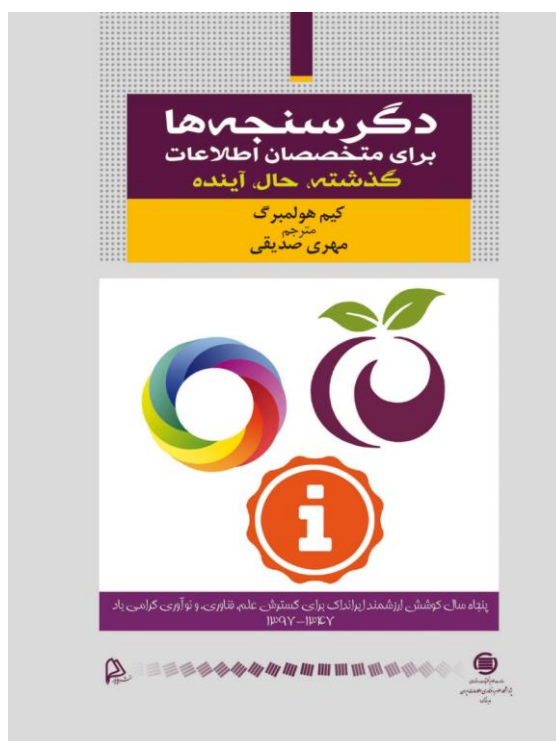
در این سخنرانی در ابتدا وب سنجی و ساختار وب از دیدگاه استنادی بیان شده است. در ادامه مروری بر شبکه‌ها، گروه‌ها و ارتباطات مجازی در محیط وب صورت گرفته و در انتها مقایسه فنون و روش‌های رایج در علم سنجی با تکنیک‌های رایج در شبکه‌های مجازی در خصوص کنترل کیفیت محتوا و رتبه‌بندی منابع، افراد و غیره انجام شده است.

کتاب

ایرانداک در راستای پیشبرد و توسعه خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی کتاب‌هایی را منتشر کرده و در اختیار همگان قرار داده است.

دگرسنجه‌ها برای متخصصان اطلاعات: گذشته، حال، آینده

این کتاب در سه فصل تحت عناوین گذشته، حال و آینده به معرفی دگرسنجه‌ها و آموزش چگونگی استفاده از آنها به متخصصان اطلاعات در کتابخانه‌های دانشگاهی و دیگر سازمان‌ها و موسسات مسئول ارزیابی پژوهشی و سیاست علمی و نیز به دانشجویان و پژوهشگران علاقمند به این حوزه‌ها پرداخته است. برخی ایده‌های کلیدی و نوآوری‌ها در پژوهش‌های پیشین و جاری مرتبط با دگرسنجه‌ها و نیز پیش‌بینی روندهای احتمالی پژوهش‌های مشابه در آینده را ارائه کرده است، و نیز با توجه به مشکلات و نقاط ضعف کتاب‌سنجی‌ها در ارزیابی پژوهش، توانایی‌های دگرسنجه‌ها در حل مشکلات فوق را مورد بحث و بررسی تحلیلی قرار داده است.

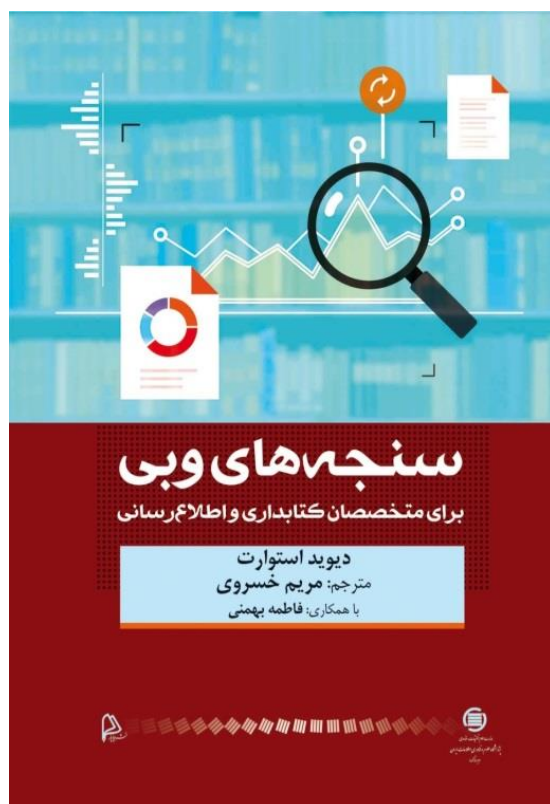
نمای ۲۰۱۲: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

«نمای ۲۰۱۷» چهارمین اثر از مجموعه‌ای است که اطلاعات «نما» را در بر دارد. این اثر، گزارش تفصیلی جایگاه ایران را در شاخص‌های گوناگون علم، فناوری، و نوآوری جهان در سال ۲۰۱۷ میلادی پوشش می‌دهد.

سنجه‌های وبی: برای متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی

این کتاب نشان می‌دهد که چگونه شماری از سنجه‌های وبی جدید می‌توانند افزوده ارزشمندی بر مجموعه مهارت‌های متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی داشته باشند. این سنجه‌ها می‌توانند امکاناتی را برای بهبود خدمات برخطی که کتابداران برای کارگزاران خود عرضه می‌کنند، فراهم کرده و تأثیر خدمات آنها را برای مدیران و سیاست‌گذاران به نمایش می‌گذارند.

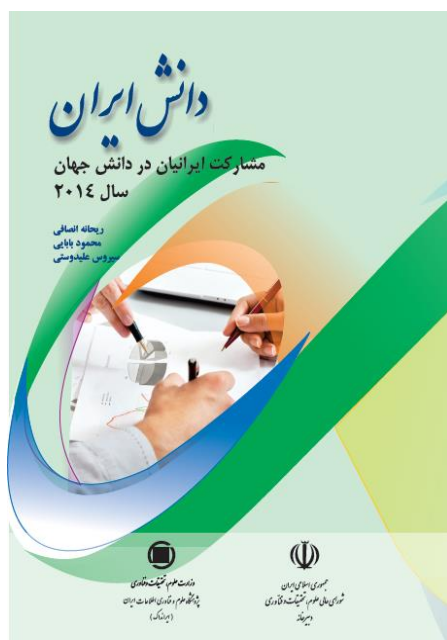
ارزیابی علم، فناوری و نوآوری: مروری بر شاخص‌ها و سازمان‌های فعال این حوزه

این مجموعه علاوه بر شناسایی و ارائه شاخص‌های مختلف ارزیابی علم، فناوری و نوآوری در سطح ملی و بین‌المللی، با فراهم نمودن اطلاعات مناسب برای سیاست‌گذاران کشور در این عرصه، زمینه اتخاذ سیاست‌های کارا و مناسب جهت توسعه را فراهم می‌سازد، و نهادهای مختلف ملی و بین‌المللی که در فرایند ارزیابی علم، فناوری و نوآوری درگیر هستند نیز معرفی کرده است. مهمترین هدف این مجموعه این است تا با مطالعه شاخص‌های مختلف و روندی که در توسعه و استفاده از شاخص‌ها در سال‌های اخیر وجود دارد، چارچوب مناسبی برای ارزیابی علم، فناوری و نوآوری جهت استفاده سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران کشور در این حوزه ایجاد کند.

دانش ایران (مشارکت ایرانیان در دانش جهان سال ۲۰۱۴)

نخستین کتاب دانش ایران، در سال ۱۳۸۱ منتشر شد که انتشارات علمی ایران را در سال ۱۹۹۹ میلادی (۹۶۸ رکورد علمی) در بر داشت. پس از آن دانش ایران برای سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴ میلادی نیز منتشر شد، ولی از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴، انتشار این مجموعه دنبال نگردید. در سال ۱۳۹۴، دانش ایران در سال ۲۰۱۳ میلادی منتشر شد و آنچه اینک در پیش روست، نسخه الکترونیکی دانش ایران در سال ۲۰۱۴ میلادی است که اطلاعات کامل ۳۱/۴۸۸ رکورد علمی ایران را از دیدگاه‌های گوناگون ارائه می‌کند.

نمای ۲۰۱۶: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

«نمای ۲۰۱۶» چهارمین اثر از مجموعه‌ای است که اطلاعات «نما» را در بر دارد. این اثر، گزارش تفصیلی جایگاه ایران در شاخص‌های گوناگون علم، فناوری، و نوآوری جهان در سال ۲۰۱۶ میلادی پوشش می‌دهد.

پیش‌نما: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (توصیف شاخص‌ها و روند سالانه آنها تا ۲۰۱۵)

«پیش‌نما» نخستین اثر از مجموعه‌ای است که اطلاعات «نما» را در بر دارد. این اثر، شاخص‌های علم، فناوری، و نوآوری جهانی و روند سالانه جایگاه ایران را در هر یک از آن‌ها تا سال ۲۰۱۵ میلادی پوشش می‌دهد.

نمای ۲۰۱۵: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

«نمای ۲۰۱۵» سومین اثر از مجموعه‌ای است که اطلاعات «نما» را در بر دارد. این اثر، گزارش‌های تفصیلی جایگاه ایران را در شاخص‌های گوناگون علم، فناوری، و نوآوری در سال ۲۰۱۵ میلادی پوشش می‌دهد.

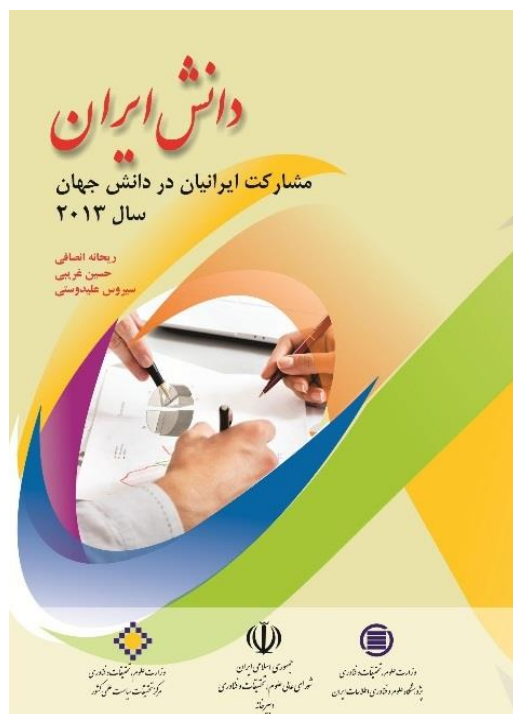
نمای ۲۰۱۴: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

«نمای ۲۰۱۴» دومین اثر از مجموعه‌ای است که اطلاعات «نما» را در بر دارد. این اثر، گزارش‌های تفصیلی جایگاه ایران را در شاخص‌های گوناگون علم، فناوری، و نوآوری در سال ۲۰۱۴ میلادی پوشش می‌دهد.

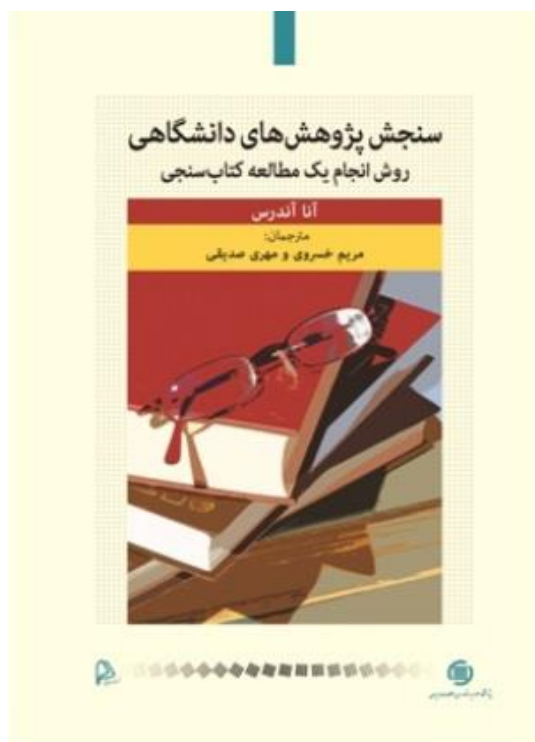
دانش ایران (مشارکت ایرانیان در دانش جهان سال ۲۰۱۳)

در این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آنها به تفصیل ارائه شده است.

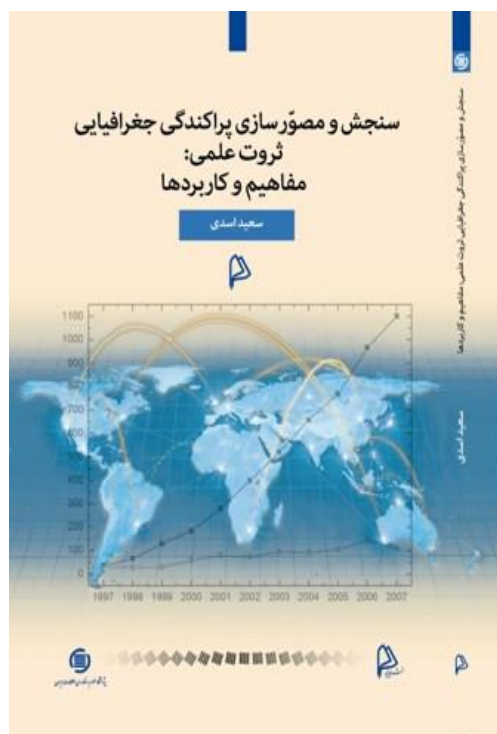
سنجش پژوهش‌های دانشگاهی: روش انجام یک مطالعه کتاب‌سنجی

در این کتاب نحوه سنجش چهار متغیر (نویسندگان، انتشارات، ارجاعات و منابع) که اساس این علم را تشکیل می‌دهند به تفصیل مورد توضیح و بررسی قرار گرفته است. ویژگی خاص این کتاب آن است که تلاش شده تا به منظور درک و تفهیم مطالب در هر قسمت مثالی بیاورد و به صورت گام به گام و مبسوط به آموزش مخاطبان در انجام پژوهش‌های مرتبط با کتاب‌سنجی بپردازد. این کتاب در رتبه‌بندی مجلات، انتشارات علمی، و نویسندگان و سنجش توانایی علمی آنها بسیار مفید خواهد بود.

سنجش و مصورسازی پراکندگی جغرافیایی ثروت علمی: مفاهیم و کاربردها

گزارش موسسه «تامسون رويترز» نشان می‌دهد که بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ میلادی، ایران یکی از پرشتاب‌ترین کشورها در تولید علم بوده و در این مدت پس از چین و هند، کشورمان در رده سوم جهان از نظر رشد تولیدات نمایه شده بین‌المللی در پایگاه آی‌اس‌آی قرار داشته است. به همین ترتیب، در داخل کشور نیز توجه مضاعفی به تولید علم، ارائه نوآوری در زمینه‌های گوناگون و نیز به کارگیری فناوری‌های نوین بویژه در حوزه اطلاعات و ارتباطات شده است (تامسون رويترز، ۲۰۱۲).

در این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آنها به تفصیل ارائه شده است. در بخش آمارهای مقایسه‌ای نیز تولید علمی ایران و سایر کشورهای مورد مطالعه به همراه سایر شاخص‌های به کار گرفته شده در این کتاب از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۵ مقایسه و میزان رشد آن محاسبه گردیده است.

دانش ایران در سطح بین‌المللی سال ۲۰۰۵

زهره سادات خلیلی

دکتر حسین غریبی

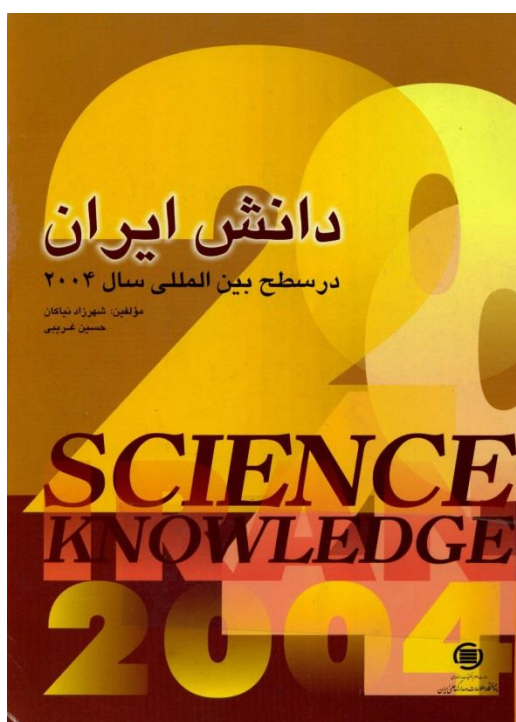

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

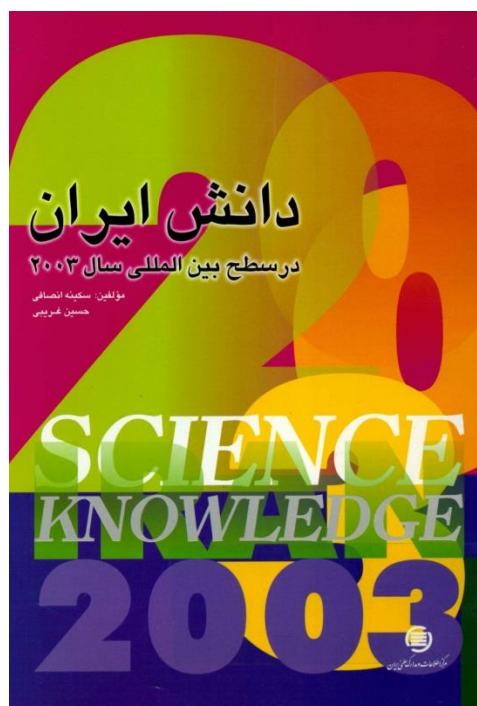
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران - ۱۳۸۷

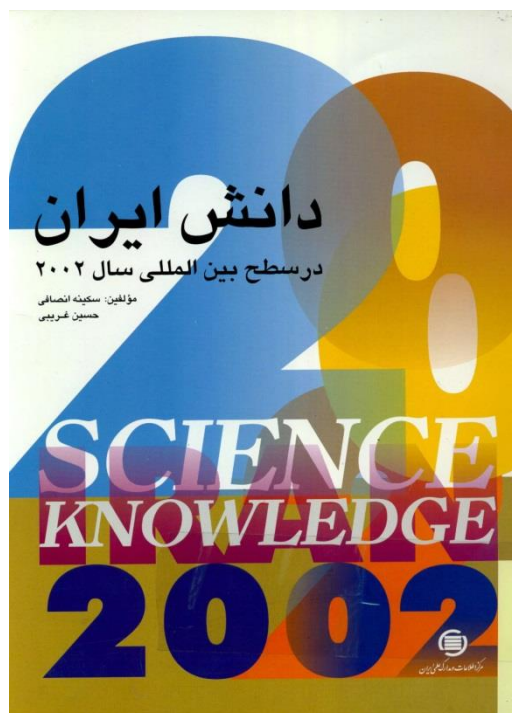
در این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آنها به تفصیل ارائه شده است. به منظور مقایسه ایران با سایر کشورها تعداد شش کشور توسعه یافته و نه کشور در حال توسعه نیز انتخاب شده‌اند و تولید علمی آنها با توجه به شاخص‌هایی از جمله تولید ناخالص ملی، نیروی انسانی و بودجه تحقیق و توسعه مورد مقایسه قرار گرفته است. همچنین وضعیت مشارکت دانشگاه‌ها و موسسات در تولید علمی ایران به عنوان یکی از شاخص‌های مورد توجه در علم‌سنجی ارائه شده است.

در بین پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف، پایگاه‌های موسسه اطلاعات علمی (ISI)، شامل نمایه‌نامه استنادی علوم (SCI)، نمایه‌نامه استنادی علوم اجتماعی (SSCI) و نمایه‌نامه استنادی هنر و علوم انسانی (Art & Humanities) به عنوان مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی در سطح جهانند که دربردارنده اطلاعات کتابشناختی کلی از به روزترین نشریات علمی و معتبر دنیا هستند. به منظور مقایسه ایران با سایر کشورها تعداد شش کشور توسعه یافته و نه کشور در حال توسعه نیز انتخاب شده‌اند و تولید علمی آن‌ها با توجه با شاخص‌هایی از جمله تولید ناخالص ملی، نیروی انسانی و بودجه تحقیق و توسعه مورد مقایسه قرار گرفته است.

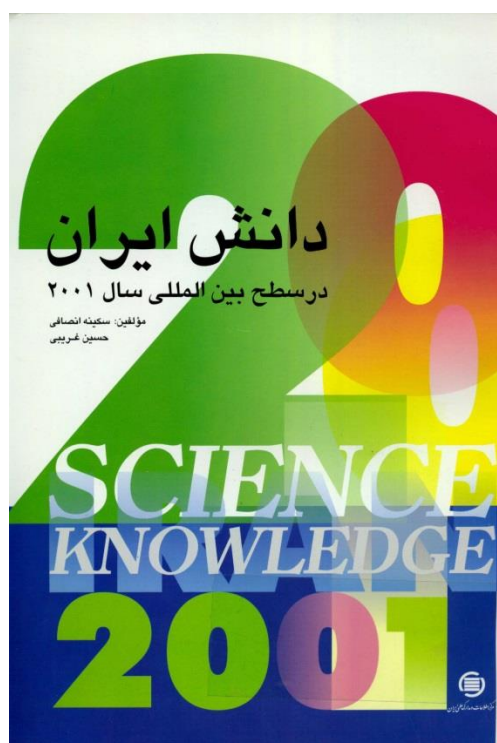

در این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آن‌ها به تفصیل ارائه شده است. در بخش آمارهای مقایسه‌ای نیز تولید علمی ایران و سایر کشورهای مورد مطالعه به همراه سایر شاخص‌های به کار گرفته شده در این کتاب از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۲ مقایسه و میزان رشد آن محاسبه شده است.

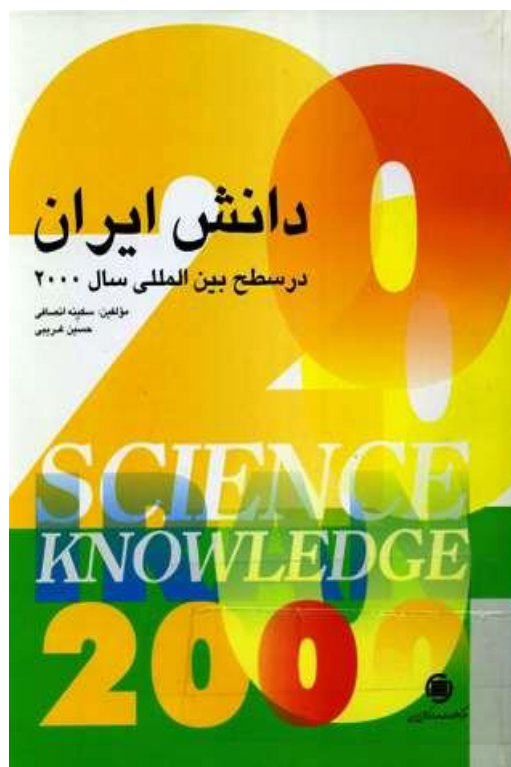
دانش ایران در سطح بین‌المللی سال ۲۰۰۱

در این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آنها به تفصیل ارائه شده است. به منظور مقایسه ایران با سایر کشورها تعداد شش کشور توسعه یافته و نه کشور در حال توسعه نیز انتخاب شده‌اند و تولید علمی آنها با توجه به شاخص‌هایی از جمله تولید ناخالص ملی، نیروی انسانی و بودجه تحقیق و توسعه مورد مقایسه قرار گرفته است. همچنین وضعیت مشارکت دانشگاه‌ها و موسسات در تولید علمی ایران به عنوان یکی از شاخص‌های مورد توجه در علم‌سنجی ارائه شده است.

دانش ایران در سطح بین‌المللی سال ۲۰۰۰

در این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آنها به تفصیل ارائه شده است. در بخش آمارهای مقایسه‌ای نیز تولید علمی ایران و سایر کشورهای مورد مطالعه به همراه سایر شاخص‌های به کار گرفته شده در این کتاب با سال ۱۹۹۹ مقایسه و میزان رشد آن محاسبه شده است.

این کتاب تولید علمی ایران در سطح بین‌المللی به تفکیک گروه‌ها و رشته‌های تحصیلی به همراه نشریات، مراجع و ارجاعات آنها به تفصیل ارائه شده است. در فصل ششم کتاب آمار مقالات چاپ شده ایران در نشریات ISI به تفکیک گروه و رشته‌های تحصیلی در سال‌های ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۰ نیز ارائه و ضریب تأثیر و سهم ایران از جهان محاسبه شده است.

